

מסורת הש"ס

(א) וסוף מסכת [מדות], (ב) [חולין פג: א] רש"ל מ"ו, (ד) פסחים קה: חגיגה י"א, וימא כה, וזמא ד: ד: כד: מנחות י, (ס) נשבת סג: וי"ג, (ז) בדי אלטור, (ח) [מנחות י, ע"ש פירש"י], (ט) היר"ק ויהל"ש גרסו רבא, (ע) וספספא שבת פ"ב ה"ו, (יג) גני עטורא מאלף וכן העמיק הרי"ש ב"מ פ"ב דכלים וזמא: אימא מן האלף, (כ) ד"ר שאול עשה, (ל) ע"י רש"י שבת ד: ד"ה אנדריא,

תורה אור השלם

1. הכל בקרב מיד י' על השביל כל מלאכות התבנית:

דברי הימים א כח יט 2. והקרב והקריב: ירחץ בקיץ והקריב הבחן את הכל והקטיר המזבח: עלה הוא אשה ירח ירחת לך: ויקרא א יב

הגהות הב"ח

(א) גמרא נשמעין ללול קטן אגב כל' ומיתא מילתא נמחק וי"ז ר"י פסוק ב' דנחמס דף יט דטלה מכתבה בלסור שבת איירי ועיקר משום שבת נקט על הלך י"ג מלתא אלא ה"ג והשאר חסר ולא נודע כוונתו:

גילוי הש"ס

רש"י ד"ה ומשיפין וכו' ב"י הוא. ע"י ממני פ"ב מ"ו דכלס:

לעני רש"י

טור"ן. ציר. צינבר"ש. צלצלים פעמונים.

מוסף רש"י

שלם על שלם חוללות. ומשום יתור בגדים: לימא פליגא. הא דרבא דרבי יהודה בריה דרבי חייא דחשיב ללול קטן יתור בגדים: שאני ללול דחשיב. ואיכא למימר דמודה בה רבא אבל רבי יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: ולרבי יוחנן. דלמר

ללול נמי שרי: נשמעינן. תנא דמתינתין ללול קטן דלא חיין וכו"ש גמי: דגמי מסי. משום שבת אינטרין למתני גמי דלף על גב דמי שרי במקדש: בותני^א צווקין מלת. מפורין ולכתתין על הכנס מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו הוא מחליק. צווקין לשון כיתות כדלמר בפסוק ב' דיומא (דף כג:) ממילא דהאי ויפקדס צווק [ש"א יא] מידי דמיצוק הוא ועוד כמרמז הצוק ויחזקאל [ח] מפרש בחגיגה (יג:) כלור היואל צין החרסים שזורפין צין וזה וסו נקודים וסדוקים ולכתה היואל צנצק יס צו כמרמז ירקרק או אדמדם: וממלאין מצור הגדול נו'. כך שמן ושיניהם בלשכת העזרה: בגלגל מפרש בגמרא משום שמה ימלא לגינתו ולחורבתו: ומצור הקר צי"ט. ולא בשבת ובגמרא [ע"ב] מפרש שבת איירי ועיקר משום שבת נקט על הלך י"ג מלתא אלא ה"ג והשאר חסר ולא נודע כוונתו:

חולין (חולין פג: א) דל"רי צחול הכי נמי פרכינן: הא קא הו חיליף. צין רגליהם לכנס וחיליף כי האי גוונא פסולה דמתן בשמיטת קדשים (ובחס טו:) כל הוצאים שקבל דמן זר ואזון ועל יושב ועומד על גבי כלי על גבי רגל כהמה וע"ג רגל חצירו פסול והתם יליף טעמא: כוונתם אכזרים לכנס דלאו עבודה היא. לעולם לא מבטל ליה אלא לאחר דרישא מולחין ממנו עירות קדשים ודקשיף לך הא הו חיליף לא תקשה דקא ס"ד השתא דכיון דכל הפפרה מליה צדס אע"ג דהקטור חלצים הוה עבודה הולכה ידיהו מיהא לא חשיב: והקריב אס הכל רישא דקרא והקריב והכרעה ירחץ צמים אלמא דאכזרים קמשמעין קרא ומדבעי כהונה שמע מינה עבודה היא: ומרדה צה. לדרוס עליה: לא צסל ולא צקופה. כדרך חול: שולי הקופה.

שנשתברה ונשאר השולים: טרף אצבא. הקיס על הדלת צאגרופו והשמיע קול: דקא מחיל צצב. דקסצר כל אולודי קלא אסיר: צקול של שיר. הנשמע כעין שיר צנעימה וצנחת: מעלין צדיופי. מעלין י"ן מחצית לחצית ע"י שני קינים החתומים באלכסון ומניח ראשין המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקינים בחצית ומוצץ צפיו בראש הקנה האחר מעט מן היין אליו ומסלק משם דקין יואל כולו מאליו. דיופ שמי פיות^א. יואל ופיו זר ושל מתכת הוא ומונוק צמתחתין נקדים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו סתום אין המים יואלין צנבקים המחתומים ושכרולא נוטל פקק העליון והקדים יואלין צנבקים טיף אחר טיף ונותן כלי מתכת וכופהו מחתיו וקולן נשמע לחולה: וקא צעי לאפעורי. ע"י קול זה ומתיראין להקיפו צידים שמה יציעת וכיון דלהקיף הוא לא צנעימה וצנחת נשמע שחרי קול נעים מרדמיו והולך אפ"ה לצריא לא: ומוזמי. צינצ"ש: לא יעפה. ידי על לבו: יספוק. כך אל כך: יקד. צרגל להשמיע קול להציעת העופות: שמה יעול צור. וצורוק לה"ר להצריח העופות: משחקים צאנזים. לגלגל דרך דף ומכות זו אח זו כדרך שמשחקות הנשים: לאשוויי גוומס. להכין דרך לגלגל האנז: צתפוחים. נמי כה"ג: אולודי קלא. שהגלגל משמיע קול: גורה שמה ימלא לגינתו. מתוך שממלאין צו בלא טורח אחי להשקות צו בגינתו ומורצתו צצצב:

שלש על שלש חוצצות פחות משלש אין חוצצות והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא דרב יהודה בריה דרבי חייא שאני צלצול קטן דחשיב ולרבי יוחנן אדאשמעינן גמי לישמעעינן צלצול קטן^א מילתא אנב אורחיה קמ"ל דגמי מסי: בותני^א * צווקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו וממלאין^א מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת ומבאר הקר ביום טוב: גמ' רמי ליה רב איקא מפשרוניא לרבא תנן צווקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו במקדש אין במדינה לא ורמינהי חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה שאני תבן דלא מבטיל ליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי האי מלח ה"ד^א אי דמבטליה קא מוסיף אבנין^א (וכתיב ו הכל בכתב מיד ה' עלי השביל) ואי דלא קא מבטליה קא הוויא חציצה בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא ולא והא כתיב^א והקריב חבהן את הכל והקטיר המזבחה^א ואמר מר זו הולכת אברים לכבש אלא אימא^א בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא דרש רבא^א חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה אמר ליה רב פפא לרבא והתניא^א כשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש^א דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי^א אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה: ממלאין מבור הגולה: עולא איקלע לבי רב מנשה אחא ההוא גברא טרף אכבא אמר מאן^א האי ליתחל גופיה דקא מחיל ליה לשבתא א"ל^א רבה^א לא אסור אלא קול של

שיר איתיביה אביי^א מעלין בדיופי ומשיפין^א מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיר וקא בעי דליגים דמשתמע כי קלא דמוזומי איתיביה^א המשומר פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משומר כדרכו בשבת ובכלר שלא יספך ולא יטפה ולא ירקד כדרך^א שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמה יטול צדור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב^א נשים המשחקות באנזים אסור מאי טעמא לאו מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר^א לא גזירה שמה ימלא לגינתו ולחורבתו^א אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמה ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא כיון דקא חזא דקא תרו

הדלת צאגרופו והשמיע קול: דקא מחיל צצב. דקסצר כל אולודי קלא אסיר: צקול של שיר. הנשמע כעין שיר צנעימה וצנחת: מעלין צדיופי. מעלין י"ן מחצית לחצית ע"י שני קינים החתומים באלכסון ומניח ראשין המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקינים בחצית ומוצץ צפיו בראש הקנה האחר מעט מן היין אליו ומסלק משם דקין יואל כולו מאליו. דיופ שמי פיות^א. יואל ופיו זר ושל מתכת הוא ומונוק צמתחתין נקדים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו סתום אין המים יואלין צנבקים המחתומים ושכרולא נוטל פקק העליון והקדים יואלין צנבקים טיף אחר טיף ונותן כלי מתכת וכופהו מחתיו וקולן נשמע לחולה: וקא צעי לאפעורי. ע"י קול זה ומתיראין להקיפו צידים שמה יציעת וכיון דלהקיף הוא לא צנעימה וצנחת נשמע שחרי קול נעים מרדמיו והולך אפ"ה לצריא לא: ומוזמי. צינצ"ש: לא יעפה. ידי על לבו: יספוק. כך אל כך: יקד. צרגל להשמיע קול להציעת העופות: שמה יעול צור. וצורוק לה"ר להצריח העופות: משחקים צאנזים. לגלגל דרך דף ומכות זו אח זו כדרך שמשחקות הנשים: לאשוויי גוומס. להכין דרך לגלגל האנז: צתפוחים. נמי כה"ג: אולודי קלא. שהגלגל משמיע קול: גורה שמה ימלא לגינתו. מתוך שממלאין צו בלא טורח אחי להשקות צו בגינתו ומורצתו צצצב:

אמר שמה ימלא לגינתו ולחורבתו. הכא לא גינה ולא חורבה איכא. כיון דחזא דקא תרו

המוצא תפילין פרק עשירי עירובין

קד.

לישמעינן צלצול אסור צמדינה פריך שפיר לישמעין ללול דצמקדש מותר וצמדינה אסור אצל נראה לר"י דללול שרי צמדינה וקשיא דאס כן מאי פריך ומפרש ר"י דפריך הכי דליתני צמתינתין כהן שלקה בלצבע כורך לו ללול צין צמקדש צין צמדינה ואס להוליא דס כאל וכלא אסור: דר"ש רבא חצר שנתקלקלה. להלכתא דממסיק דלא ירדה לא צסל ולא צקופה אלא בשולי קופה שנשתברה ונשאר צו השוליים כדפירש צקוטערס אי נמי הופך הקופה ונותנה על שוליה דהיינו על ידי שניו אצל ציד נראה לר"י דאסור:

חבי גרים בקונטרס אלא הא דאמר רב נשים המשחקות באנזים בוי"א משום אשוויי גומות דאי לא תימא חבי בוי"א ומימה מרתי דרב למה לי ומיהו י"ל דחלא מכלל צצרתה איתמר ור"ח גרס הכי אלא דלמר רב יהודה נשים המשחקות בלחזים כו' לא דעשתמע קלא כי ומוזמי פירוש שזרק אחד ומקבל אחד בהשמעת קול דאסור והדר קלמר ואלא הא דלמר רב יהודה נשים המשחקות בתפוחים כו' ומשני לא משום אשוויי גומות והשתא תרי ענייני איסור אשמעינן ומיהו אין למחות צננים ומינוקות דמוטצ שיהו שוגגין ואל יכו מודיעין פ"ח דהלכתא כעולא דאפילו קול שאינו של שיר אסור אף על גב דשני רצה כל הני מיוצתא דאקשי ליה אשוויי לא סמכינן ורב אלפס והר"ר יהודה צר בדיילי פסקו כרצה דרב אחא צר יעקב מתוך אליציה וקאי אמימר נמי כוומיה דשרא למימלא צגילגולא צמחוזא: גזירה שמה ימלא צגינתו ולחורבתו. מפרש רבני תס דדוקא צגלגלס גדולים צממלאין הרצה מים צידת ציין למיגור אצל שלט קטנים הס ולא גורנין: י"א

מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיר וקא בעי דליגים דמשתמע כי קלא דמוזומי איתיביה^א המשומר פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משומר כדרכו בשבת ובכלר שלא יספך ולא יטפה ולא ירקד כדרך^א שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמה יטול צדור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב^א נשים המשחקות באנזים אסור מאי טעמא לאו מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר^א לא גזירה שמה ימלא לגינתו ולחורבתו^א אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמה ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא כיון דקא חזא דקא תרו

הדלת צאגרופו והשמיע קול: דקא מחיל צצב. דקסצר כל אולודי קלא אסיר: צקול של שיר. הנשמע כעין שיר צנעימה וצנחת: מעלין צדיופי. מעלין י"ן מחצית לחצית ע"י שני קינים החתומים באלכסון ומניח ראשין המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקינים בחצית ומוצץ צפיו בראש הקנה האחר מעט מן היין אליו ומסלק משם דקין יואל כולו מאליו. דיופ שמי פיות^א. יואל ופיו זר ושל מתכת הוא ומונוק צמתחתין נקדים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו סתום אין המים יואלין צנבקים המחתומים ושכרולא נוטל פקק העליון והקדים יואלין צנבקים טיף אחר טיף ונותן כלי מתכת וכופהו מחתיו וקולן נשמע לחולה: וקא צעי לאפעורי. ע"י קול זה ומתיראין להקיפו צידים שמה יציעת וכיון דלהקיף הוא לא צנעימה וצנחת נשמע שחרי קול נעים מרדמיו והולך אפ"ה לצריא לא: ומוזמי. צינצ"ש: לא יעפה. ידי על לבו: יספוק. כך אל כך: יקד. צרגל להשמיע קול להציעת העופות: שמה יעול צור. וצורוק לה"ר להצריח העופות: משחקים צאנזים. לגלגל דרך דף ומכות זו אח זו כדרך שמשחקות הנשים: לאשוויי גוומס. להכין דרך לגלגל האנז: צתפוחים. נמי כה"ג: אולודי קלא. שהגלגל משמיע קול: גורה שמה ימלא לגינתו. מתוך שממלאין צו בלא טורח אחי להשקות צו בגינתו ומורצתו צצצב:

אמר שמה ימלא לגינתו ולחורבתו. הכא לא גינה ולא חורבה איכא. כיון דחזא דקא תרו

עין משפט ונר מצוה

ח א ב מיי פ"ו מה'ל תמידין הלכה ג: כמג א מיי פכ"א מהלכות שבת הל' ד סמנ לאון סה טושי"ע א"ח סי' שיג סעף י: ע ה מיי פכ"ב שם הל"ד סמנ שם טושי"ע א"ח סימן שלח סעי' א: עא ו [מיי פכ"ד מה'ל שבת הל' טו טושי"ע שם סעף ד: עב ז מיי פכ"ה מה'ל שבת הלכה ג סמנ שם טושי"ע שם סעי' ה: עג ח ט מיי שם הלכה ה טושי"ע שם סעף ו:

רב ניסים גאון

בחוקין מלה. מפורין על הכבש שלמכות. והתם בס"י יומא אמור ממואי דהאי בוק מדי דמבריר הוא.

רבנו חננאל (הבשף)

הגולה והגלגל נותן עליו [ו]משם מספיקין מים לכל העזרה. והגלגל הזה כשמומלאין בו מוצא קול גדול. כותנן מיתרו היו שומעין קול ששעה בן קטין מוכני לכיוו, וזה לא התירו אלא במקדש. לפיכך כשראה עולא דלאותו האיש שהקיש ודיכה הדלת בשבת והשמיע קול בהקששו אמר ליחמיל גופיה דההוא גברא דקא מחיל שבתא. וא"ל רבא לא אסור השמעת קול צין כי האי גוונא אלא למקיש והשמיע קול של שיר בלבד. איחיביה אביי מעלין בדייפי ומטיפין מורק לחולה בשבת. פי' להודיע שמועד לעלות יין מחבית בדייפי. ופי' דייפי, כגון מניקות שיש של שני פיות ומכניס פיו האחד בחבית ושואב בכבד ומעלה היין בכחו. ויש פה אחר למעלה מזה פתח הדייפי הנותן בפיו כמין דד, שהיון בהצעתו לוד מקלה ויוצא ומקבילו בכלי אחר, עד שמוקד כל היין שחביתו. פי' מטיפין מי אדק, שמענו כי חלו עליו עשויי ורועא כמין כוז נקוב בקרקעיתו ונקבין דקין דקין ופי' צר. ממלאין אותו מים וסותמין פיו, כל זמן שפיו סתום אין המים שבתונו שותחין מן הנקבים, שבת הרוח מונע את המים, וכשפתחוהו פיו ויכנס האויר דהוה את המשקה שבתוכו ומטיפין טיפה אחר טיפה טיפות דקות, ונותנין תחתיו כלי נחושת כגון ספל וכיוצא בו, וכשנפלת טיפה על הכלי משמעת את הקול טיפה אחרי טיפה כמין קול משורר. ואמרינן מאי לאו ליתי מי אדק שהתירו חכמים לחולה, לאו בחולה הישן ומבקשין להקיש, וענישין לפניו זה הקול כדי שיקץ. והנה לחולה בלבד התירו משום סכנה, אבל לבריא כי האי גוונא אסור שמוליד קול בשבת. וקשיא לרבה דאמר לא אסור אלא בקול של שיר בחול. ופריך לא לעולם בלבד. ניעור ורועצו שישן דמשתמע הללו טיפי דמטיפין מאדק כי זוממי^א. מתייבי המשמך דיעים מפני העופות. שלא ידרו ויפסידום, מקשאין ומדוליען מפני החיות. הרי זה משמר כדרכו והולך, ובכלד שלא יספך ולא יטפה ולא ירקד כדרך שמה ימלא לגינתו ולחורבתו. אמאי קאסיר לאו משום דאולודי קלא אסיר. ופריך לא גינה ולא חורבה איכא. כיון דחזא דקא תרו

בשלמא ליתיה^א בריה דרי חייא. היינו דקתני בבותני גמי

מכלל אלוהיתב בגד חוצצת

אלי לרבי יוחנן בותני צלצול קטן וכיוצא בו. ופרקינן הא קא משמע לן דגמי מסי. וספסא בחוקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו. ורמינהי חצר שנתקלקלה בימי הגשמים מביא תבן וממדה ב^א, תבן אין מלח לא. ופרקינן אמאי לא בויק תבן על גבי הכבש משום דתבן לא מבטיל ליה וכיון דלא מבטיל ליה חוצץ, ואיטבתה דלא מסגי בכבש. ואמרינן האי מלח היכי דמי, אי דמבטיל ליה ואיטבתה דמוסיף על בנין. ואי לא מבטיל ליה הוי חציצה. ופרקינן אין בחוקין המלח על הכבש, אלא בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא, והא מתניתא והקריב הכהן את הכל המזבחה, וזו הולכת אברים לכבש. ומרבעיא כהונה ש"מ עבודה היא. ואוקמוהו בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא. דרש רבא חצר שנתקלקלה מביא תבן וממדה. וכשהוא מרדה אינו ממדה ב כל ולא בקופה (ולא) בשולי קופה. מתני, ממלין מים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת. תנן בסוף מידות לשכת

^(א) מדברי רבנו אלעזר נראה דל"ג בנמי במקדש אין צמדינה לא רק גרס תמן אין מלת לא. (ב) ע"י נערך ערך דיופי. (ג) ע"י בוס' מ"כ נסח רבנו.